

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

Unà cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

De SS. Missæ Sacrificio Juxta Ritum Romanæ Ecclesiæ offerendo - Unà
cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1676

Tit. II. Quid circa Ritus in communi sit observandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48307](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48307)

2 *Pars I. De Missa in genere.*

plurimis Ecclesiis, ubi toto anno nulli Ministri parati, aut osculum Pacis adhibetur, nunquam Missam solemnem cantatum iri; quare putant, Missam solemnem eam dicendam, quæ ordinariè cantatur in Ecclesiis; nō solemne verò, quæ legitur tantum; & hanc opinionem colligunt ex eo, quòd, teste Michaële Bauldrio p. 3. c. 12. olim nullo modo licuerit Sacerdotibus Missas privatas ante Tertiam Horam celebrare, ne Populus à Missa solemni distraheretur, cum tamen non sit credibile, Missam hanc solemnem, quæ quotidie tunc celebrabatur, semper cum Diaconis & Incensationibus peractam esse, sed solummodo cantatam, sicuti de facto in multis Ecclesiis fieri solet, & ad distinctionem Missarum non solemniū seu privatarū solemne Officiū, seu nostro idiomate das Hochampft vocatur. Prior tamen sententia magis ferè apud Authores, utpote qui Gavantum sequuntur, recepta est. 2. Dividitur in *conventualem seu publicam*, & *privatam*. Illa est, quæ immediatè post Horas diurnas in Summo Altari dicitur; Ista, quæ alio quocunque tempore à Personis privatis pro arbitrio legitur. Bauldrius p. 3. c. 1. n. 5. 3. Dividitur in *Missam de Tempore seu Die*, ut alij vocant, & *Votivam*. Illa est, quæ juxta Calendarij Ecclesiastici Universalis vel Particularis à certis Ecclesiis confecti præscriptum celebratur: Ista est, quæ pro voto, id est, arbitrio rationabili Sacerdotis aut aliorum, non secundum Calendarij ordinationem legitur. Gavant. p. 1. tit. 4. litt. N.

TITULUS II.

QVID CIRCA RITVS IN COMMUNI
SIT OBSERVANDVM?

Tria præcipuè scienda & observanda sunt illi, qui Solidam atque perfectam in Ritibus addiscendis & exercendis praxin obtinere cupit. 1. Quid & quotuplices sint Ritus. 2. Quid de Rubricis, à quibus ejusmodi Ritus præscribuntur, sit sentiendum? 3. Quis modus in talibus Ritibus addiscendis sit observandus, quæ singula seorsim sequentibus §§. breviter pro instituto explicabuntur.

§. I. Quid

Quid, & quotuplices sint Ritus Missæ?

I. **Q**UÆSTIO I. Quid sit Ritus, seu, ut alij vocant, Cæremonia Missæ? R. Esse actionem quandam externam seu sensibilem ad Sacrificium Missæ religiosè ac decen-ter offerendum institutam, uti Canisius c. 4. §. 8. definit, ubi etiam rectè addit, ejusmodi cæremonias ob triplicem potissimum finem ab Ecclesia institutas esse. 1. Ut sint signa, testimonia & exercitia cultus interioris, quem DEVS imprimis requirit. 2. Ut, quemadmodum Concilium Tridentinum Sess. 22. c. 5. loquitur, Majestas tanti Sacrificij commendetur, & mentes Fidelium per hæc visibilia religionis & pietatis signa ad rerum altissimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitentur. 3. Ut, quæ ad cultum divinum promovendum, & ad disciplinam, concordiamque publicam conservandam pertinent, honestè ac decenti quodam ordine, sicut Apostolus jubet, in Ecclesia peragantur.

II. Q. 2. Quotuplices sint Ritus in Missa adhiberi soliti? R. Si strictiùs sumantur pro actionibus ab ipso Sacerdote exerceri solitis (prout hîc accipimus) & non etiam pro instrumentis & vestibus in Missa usurpari solitis, ad quatuor ferè genera eos revocari posse, scilicet ad corporis inflexiones, manuum dispositionem, vocis formationem, & oculorum directionem.

III. Q. 3. Quot sint corporis inflexiones? R. Quatuor præcipuè speciales corporis inflexiones (nam Stationem & Sessionem utpote nimis generales hoc loco non numeramus) in Missa usurpari solitas. 1. Solius Capitis, & hæc minima vocari potest. 2. Humerorum, quæ media appellatur, & fieri debet, quotiescunque in Rubricis habentur hæc aut similia verba: *Inclinat se, inclinatus, aliquantulum inclinatus.* Bauldrius p. 3. c. 5. n. 2. 3. Corporis, quæ profunda vocatur. 4. Denique Genuum, quæ interdum uno, interdum utroque genu peragitur, & profundissima reverentia dici potest.

IV. Q. 4. Quot sint Manuum dispositiones? R. Septem diversas ejusmodi dispositiones adhiberi. Prima est, ut *extensa in aère gerantur*; & tunc ita teneri debent, ut una palma

4 *Pars I. De Missa in genere.*

alteram respiciat, digitique omnes simul jungantur, quorum summitas Humerorum altitudinem, distantiamque non excedat. Gavant. & Rubrica Miss. tit. 5.

Secunda, *ut extensa super Altare ponantur*; quo in casu attendendum est, ut ante consecrationem super ipsum Altare, post illam verò supra Corporale ponantur. Bauldrius p. 3. c. 4. n. 12.

Tertia est, *ut iuncta utraque in aëre ante faciem vel pectus suspensa teneatur*; & tunc ante Consecrationem, & post abluitionem sumptam pollex dexter super sinistrum ponendus; post Consecrationem verò, quia pollex & index iuncti tenentur, ipsi etiam pollices & indices inter se iuncti tenendi sunt. Gavant. & Rubric. tit. 3. n. 1.

Quarta, *ut iuncta utraq; super Altare teneatur*, & tunc idem, quod circa situm pollicum paulò antè dictum est, observandū erit; ipsæ verò manus ita Altari applicandæ sunt, ut digiti parvi duntaxat frontem anterioris tabulæ seu mensæ Altaris tangant, residuo manuum inter Altare & se retento, quod quidem non tantum ante, sed etiam post Consecrationem observandum est. Rubr. tit. 4. n. 1. Unde non sunt imitandi, qui post consecrationem totas manus, atque ipsos etiam parvos digitos supra corporale ponunt, ut, si quæ fortè particula Sacerdotis è manibus excideret, non in terram, sed super corporale caderet; nam hæc nimis scrupulosa diligentia expressè Rubricis contraria est, quæ tit. 14. n. 1. ubi manus ita supra Altare ponendas dixit, ut parvi digiti frontem Altaris tangant, hæc verba addit: *qua omnia semper observantur, cum manus iuncta super Altare ponuntur. Gavant. p. 2. tit. 9. lit. a. NB.*

Quinta, *ut iuncta & extensa super oblata teneantur*; uti semel duntaxat paulò antè consecrationem contingit; & tunc quidem Gavantus tit. 8. p. 2. lit. T. cum Diana ibidem citato putat, pollices supra manus jungi debere; alij tamen communiùs & commodiùs infra manus eisdem conjungere solent; id quod ipse etiam Arnaudus p. 2. tit. 8. n. 9. etsi in alijs plerumque Gavantium sequatur, faciendum censet, atque ex actis Ecclesiæ Mediolanensis constare ait.

Sexta, *ut simul extendantur, & eleventur*; & tunc cavendum est, ne manus extensæ priùs deprimantur, & quasi ex pro-

Pars I. De Missa in genere.

§

profundo eleventur, sed immediatè à loco junctionis usque ad humeros, & intra distantiam eorundem extollantur. Rubric. tit. 4. n. 3.

Septima, *Vt una manus in Cruce formanda, vel alio quopiam opere faciendo occupetur, & altera quiesca teneatur: & tunc generalis est regula, ut, si celebrans seipsum aut alios signo Crucis signet, sinistram infra pectus, supra cingulum, & extra terminos Crucis ponat; si verò aliquid in Altari benedicat, aut aliud quid agat, v. g. folia vertat, nunquam altera manus in aëre suspensa, sed semper in Altari posita teneatur, nisi fortè & ipsa in re aliqua tenenda occupetur, ob quam causam Rubricæ tit. 3. n. 5. postquam dixerunt, manum in tali casu super Altare ponendam, addunt, nisi aliter notetur. Sed & illud in Benedictionibus hisce observandum est, ut, dum seipsum Sacerdos signat, palmam manus dextræ ad se vertat; dum verò alia benedicit, digitum parvum ei, cui benedicit, obvertat, sicque totam manum dextram extensis pariter & junctis digitis extendat. Rubric. tit. 3. n. 5.*

V. Q. 5. *Quot vocis formationes in Missa adhibeantur?*
R. Tres potissimùm adhiberi, *altam* scilicet, *mediam*, & *submissam*; ex quibus ad *mediam* potissimùm attendendum est; nam reliquæ duæ, quando adhibendæ sint, ex praxi quotidiana solemnium Officiorum facilè constat.

VI. Q. 6. *Qualis Oculorum directio in Missa usurpanda sit?*
R. Duplicem potissimùm, *Elevationem* scilicet & *eorundem depressionem*. Quando autem tam hæc, quàm aliæ suprâ enumeratæ cæremoniæ actu ipso exercendæ sint, in compendio cæremoniarum circa finem partis secundæ hujus libelli afferendo apertiùs dicetur.

§. II.

Quid, & quotuplices Rubricæ sint?

I. **Q**UÆSTIO I. *Quid sint Rubricæ?* R. Eas nihil aliud esse, quàm Leges & directiones in Missali vel Breviario ad ritè celebrandam Missam, vel Officium divinum recitandum præscriptas, & sic dictas, quia rubeus color in Titulis & Capitibus ordinariè (saltem olim) adhibebatur. *Gavant. p. 1. litt. A.*

II. Q. 2. Quotuplices sint Rubricæ? R. Duplices esse, nam aliæ sunt *Præceptivæ*, aliæ *Directivæ*. Illæ obligant ad mortale ex genere suo, nisi parvitas materiæ aut inadvertentia excuset, (ut sentit communis sententia contra Fagundez de præc. Eccles. præc. 1. l. 3. c. 21. n. 9. asserentem, eas non obligare ad mortale, nisi ratione contemptus) hæ, cum sint de consilio, non obligant sub mortali, imò neque sub veniali juxta Tamburinum & alios apud P. Georg. Gobat in Alph. Sacrif. Tract. 3. n. 737. Etsi verò aliqui hanc exceptionem addant: *nisi ex contemptu omittantur*: rectè tamen idem P. Gobat n. 739. post Tambur. Sotum, Laymann. notat, neque tunc semper mortaliter peccari. Si enim contemptus in eo consistat, ut dicas: *Hanc parvi momenti cæremoniam non magnifacio*; Vel, *Hæc cæremonia est tam parvi momenti, ut non sit opus propter eam negligere meam privatam commoditatem*: non apparet, cur peccetur mortaliter: secus, si negligeretur ex Superioris vel Pontificis contemptu. Porro ut facilius cognoscatur, quænam Rubricæ sint præceptivæ, quæ directivæ duntaxat, seu quæ graviter obligent, quæ non, sequentes ab Authoribus regulæ assignantur.

I. Quodocunque tam multæ Cæremoniæ negliguntur, ut morali hominum judicio censeatur observari ritus alius, quàm sit in Missali præscriptus, mortaliter peccatur; quia agitur contra expressam Ordinationem Pij V. in Bulla Missali præfixa in virtute S. Obedientiæ mandantis, ut Missæ juxta Ritus & Cæremonias sui Missalis celebrentur; quod ipsum etiam Concilium Tridentinum Sess. 22. post Canones præcipit. Ita P. Gobat. n. 740. & 746. cum Suarez. d. 84. s. 2.

II. Quando in Rubricis habetur hæc vox: *gravissimè* vel *graviter* peccat, certissimum est, peccatum mortale committi illas transgrediendo, seclusâ ignorantia inculpabili, aut inadvertentiâ. Septies autem habetur, cum de defectibus Missæ agitur. 1. Si non in azymo conficiatur in Ecclesia Latina. 2. Si vinum cœperit acescere vel corrumpi, vel fuerit aliquantum acre, vel mustum de uvis tunc expressum, vel si sine aqua, aut cum aqua non naturali fiat Sacrificium. 3. Si in forma addatur aliquid, quod significationem mutat. 4. Si celebret suspensus, excommunicatus, degradatus, irregularis, vel quomodocunque Canonicè impeditus. 5. Si cele-

celebret in peccato habens copiam Confessarij. 6. Si non habens Copiam Confessarij, sine Contritione in peccato mortali celebret. 7. Si integra Sacramenta non sumpserit extra casus in Rubrica Missalis concessos. Ita Gav. p. 3. tit. I. n. 1.

III. Quando materia Rubricæ pertinet ad integritatem Sacramenti, seu Sacrificij, ejus omissio peccatum mortale continet. Ejusmodi sunt, quæ de pane, vino, aquâ, intentione, forma, sumptione utriusque speciei sunt præscripta. In forma quoque particula *enim* non potest sine peccato mortali voluntariè omitti. Idem l. c. n. 2.

IV. Etiam illæ Rubricæ sunt Præceptivæ, in quibus concordant Doctores, eas esse de re gravi, ut de loco celebrandi non prohibito, de ara consecrata, de lumine, de hora celebrandi, de dispositione Animæ & corporis, jejunio scilicet à peccato, & à cibo, de Ministro, de Missali, Calice, Patena, Corporali, Pallâ, de Canone integrè & secretè recitando, de prima Purificatione cum vino, de numero, munditia, integritate, & Benedictione vestium Sacerdotalium. Idem n. 3.

V. Rubricæ quædam sunt strictioris juris in Missis Conventualibus Ecclesiarum Cathedralium & Collegiatarum, quia æquiparantur Horis Canonicis, imò sunt quasi finis Horarum, ad quem diriguntur. Ejusmodi est Rubrica de concordia Missæ Conventualis cum Officio; ad hanc enim Collegiatæ Ecclesiæ Sæculares (nam Regulares Collegiatæ tantum vi Regulæ & Consuetudinis Regulas interpretantis obligantur) tenentur ex stipendio suo. Gavant. num. 4.

VI. Propè præceptivæ sunt eæ Rubricæ, de quibus disputant Doctores, an obligent sub mortali, cujusmodi sunt de Matutino & Laudibus ante Missam dicendis, de Mappis tribus, de Luminaribus cereis, quæ, licet sint controversa inter Doctores, Pontifices tamen Pius V. & Clemens VIII. ea tanquam tutiora approbârunt, teste Gavant. l. c. n. 5.

VII. Dubiæ sunt reliquæ, nempe de principio Auroræ, sive Meridiei, de Cruce in Altari, de pedibus calceandis, de veste Talari, de Pileoli usu extra Canonem, de Orationibus ante Missam, ad vestes, & post Missam, de Missa non approbata, nisi pro quibusdam Ecclesiis, vel de Requiem in Festo

8 *Pars I. De Missa in genere.*

Duplici, & diebus alijs prohibitis, de Orationibus additis secretò dicendis ex devotione Celebrantis, in quibus casibus utrinque Doctores disputant, an peccetur. Licet rectè & prudenter moneat Gavantus n. 6. semper, quantum fieri potest, Rubricis adhærendum esse.

VIII. Qui prævidit, se non posse facere Sacrum nisi Cæremoniis aliquot omissis, debet perpendere gravitatem eorundem, & causæ impellentis ad celebrandum, atque ex hac consideratione & comparatione judicare, sive consultius, sine his sacrificare, quàm ob earum servandarum impossibilitatem aut difficultatem omittere rem divinam. Suarez. d. 85. s. 2. Tambur. l. . . c. 5. §. 2. n. 28. apud & cum P. Gobat in Alph. Sacrif. seu Tract. 3. n. 743.

§. III.

Quis modus in discendis Ritibus & Rubricis sit observandus?

I. **N**ihil æquè conducit ad quasvis doctrinas facilè discendas, firmiterque retinendas, quàm si solidè & ordinatè proponantur, incipiendo à Fundamentis, quæ in unaquaque Scientia vel Arte tanquam prima principia supponuntur. Quare & in nostra materia proderit solidum & ordinatum modum in discendis Rubricis observare, qui quidem ferè in sequentibus consistit.

II. Magnificat futurus Sacerdos notitiam & praxin horum Rituum, tantòque accuratius eos addiscere studeat, quantò magis eorum observatio tum ad publicam ædificationem, & auctoritatem Ecclesiæ conciliandam, tum ad devotionis sensum in seipso excitandum conducit. Itaque non differat hunc laborem discendi usque ad ultimos dies ipsam primæ Hostiæ oblationem antecedentes, sed aliquot mensibus, aut certè hebdomadis priùs se ab aliquo perito instrui curet, ut tum proprio exercitio, tum aliorum Sacerdotum observatione dexteritatem quandam, facilitatèmq; in talibus Ritibus observandis acquirere possit.

III. Dum actu se ad discendos hos Ritus applicat, ante omnia integrum Missale percurrat, & quæ Missæ, aut partes ad Missam pertinentes quovis loco notentur, accuratè discere stu-

re stu-

re studeat, ut suo tempore quidvis, si opus fuerit, citò invenire possit. Reperiet autem totum Missale in undecim partes distribui posse, quarum 1. Calendarium. 2. Rubricas Missæ. 3. Missas de Tempore ab Adventu usque ad Pascha. 4. Ordinem Missæ. 5. Missas de Tempore à Paschate usque ad Adventum. 6. Missas proprias Sanctorum. 7. Missas communes Sanctorum. 8. Missas votivas. 9. Orationes ad libitum dicendas. 10. Missas pro Defunctis. 11. Benedictiones varias complectitur.

IV. Ubi hanc notitiam acquisierit, studeat generalia principia circa Ritus Missæ addiscere, ea præcipuè, quæ §. 1. n. 2. de diversitate Rituum explicata sunt, atque eorum perfectam intelligentiam acquirere conetur.

V. Bene perceptis hisce principijs incipiat ipsum Ordinem Missæ obiter percurrere, & quo Ordine partes se mutuò subsequantur, accuratè intelligere studeat, id quod perfacile illi erit, si ordinem Titulorum in sequenti parte ponendorum inspiciat; nam eodem prorsus ordine ponentur, quò mutuò se in ipsa Celebratione sequuntur.

VI. Tum, quas Cæremonias quælibet pars requirat, ex Lectione Rubricarum & privata Instructoris explicatione addiscere conabitur, quem in finem non parùm proderit Titulus postremus ultimæ partis, qui ex una parte Ordinem Missæ, ex altera parte Rubricas ad eum pertinentes continet. Cavendum tamen est, ne totam statim Missam addiscere quis velit, sed potiùs unam partem post aliam sumat, ut tantò accuratiùs partes ad illam pertinentes addiscere, atque in memoria retinere valeat.

VII. Ubi totam Missam didicerit, non omittat percurrere Compendium Cæremoniarum infrà assignandum, in quo omnes Ritus ejusdem rationis ad unum titulum revocantur, id enim non parùm juvabit ad hoc, ut, quo loco quivis Ritus adhiberi debeat, firmiùs memoriæ imprimatur.

VIII. Denique frequenter coram uno perito Instructore in fictitia Celebratione se exerceat, & alios etiam Celebrantes, si fieri possit, observet, ita tamen, ut non quidvis statim imitandum credat, aut erroris damnet, sed, si quid diversum ab eo, quod ipse doctus est, aut in Rubricis legit, advertat, ex suo Instructore aut alijs intelligere studeat, an non fortè per